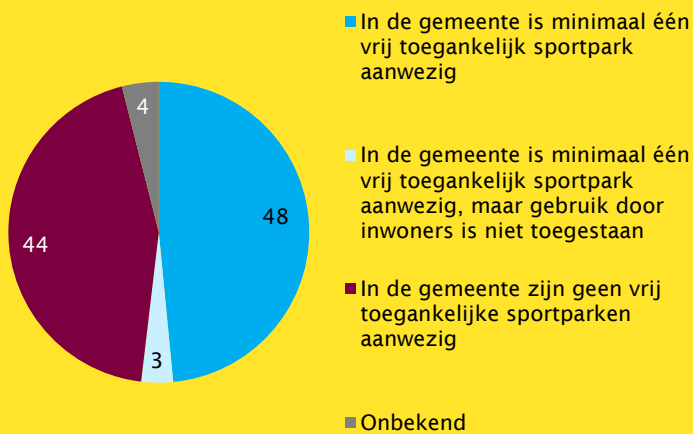

Open sportparken in Nederland

Factsheet 2020/44

Merle Schots & Björn Schadenberg

Figuur 1 – Aanwezigheid van gemeentelijke open sportparken in 2019 (in procenten, n=173)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, oktober 2019.

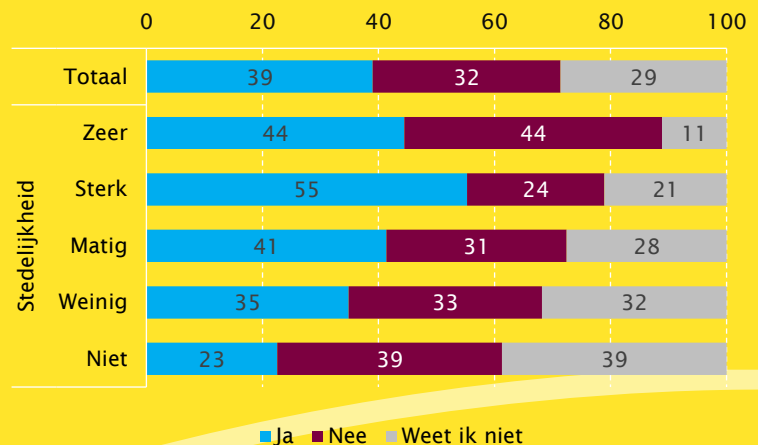
Inleiding

De druk op de beschikbare ruimte en (publieke) middelen leidt in veel gevallen steeds meer tot functiemening en ruimtelijke integratie van sportparken; tot een meer *open* karakter. Sportparken zijn traditioneel monofunctioneel en door middel van omheining afgesloten van de rest van de ruimtelijke structuur. Buiten de avonden en weekenden (vooral de zaterdag) is doorgaans sprake van een hoge mate van leegstand, en op het park vinden geen andersoortige activiteiten plaats.

De totstandkoming van meer *open sportaccommodaties* is één van de drie speerpunten binnen het deelakkoord Duurzame Sportinfrastructuur uit het Nationaal Sportakkoord ([ministerie van VWS, 2018](#)). Onder open sportaccommodaties worden twee typen sportaccommodaties onderscheiden: 1) een sportaccommodatie die vrij toegankelijk is en, tot op een bepaalde hoogte, vrij te gebruiken is, en 2) een sportaccommodatie waarin meerdere sportactiviteiten en/of andere economische activiteiten geprogrammeerd staan, of dat de mogelijkheid hiertoe bestaat.

In dit factsheet worden de bevindingen uit afgenomen bevestigingen onder gemeenten en sportverenigingen samengenomen, om tot een beeld van de huidige situatie van open sportparken in Nederland te komen.

Figuur 2 – Verwachting gemeenten of (meer) sportparken opengesteld/vrij toegankelijk worden gemaakt in de huidige collegeperiode (2018-2022), naar stedelijkheid (in procenten, n=173)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, oktober 2019.

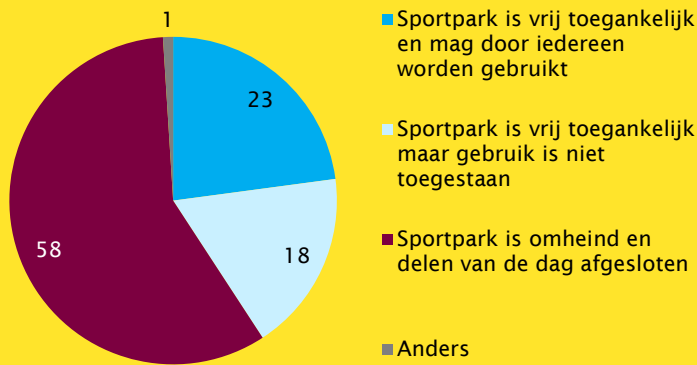
Vrij toegankelijke sportparken

De gemeente is een grote speler in het sportaccommodatielandschap in Nederland. Met name veel sportparken zijn in eigendom van gemeenten en worden door de gemeente aan sportverenigingen en/of andere gebruikers verhuurd. Naast verhuur aan specifieke partijen kan een sportpark ook (delen van de dag) vrij toegankelijk zijn voor inwoners.

In de helft van de gemeenten is een gemeentelijk sportpark aanwezig dat niet omheind is en vrij toegankelijk is voor de bevolking (51%, figuur 1). Nagenoeg alle gemeenten staan naast de verenigingsactiviteiten gebruik van deze sportparken door inwoners toe, of gedogen dit (93%, niet in figuur). In ruim vier op de tien gemeenten zijn alle gemeentelijke sportparken omheind en grote delen van de dag afgesloten (44%).

Vier op de tien gemeenten zijn van plan om deze collegeperiode (2018-2022) (meer) sportparken open te stellen voor gebruik door inwoners in niet-verenigingsverband (39%, figuur 2). Een derde van de gemeenten verwacht dit niet te doen (32%). Meer stedelijke gemeenten verwachten vaker parken open te stellen dan bij minder stedelijke gemeenten het geval is.

Figuur 3 – Toegankelijkheid sportparken, aangegeven door verenigingen (in procenten, n=201)

Bron: Mulier Instituut/verenigingsmonitor, februari 2020.

De grote meerderheid van de sportverenigingen die gebruikmaken van een sportpark, geeft aan dat het sportpark is omheind en delen van de dag afgesloten is (58%, figuur 3). Een derde van de sportverenigingen geeft aan dat het sportpark vrij toegankelijk is (33%). In meer dan de helft van deze gevallen is het toegestaan dat de sportvoorzieningen (bv. atletiekbaan, BMX-parcours of voetbalveld) ook gebruikt worden door sporters niet

aangesloten bij een vereniging. De aanwezige opstellen (clubgebouw/kleedkamers) zijn veelal in eigendom van de verenigingen, en zijn niet vrij toegankelijk.

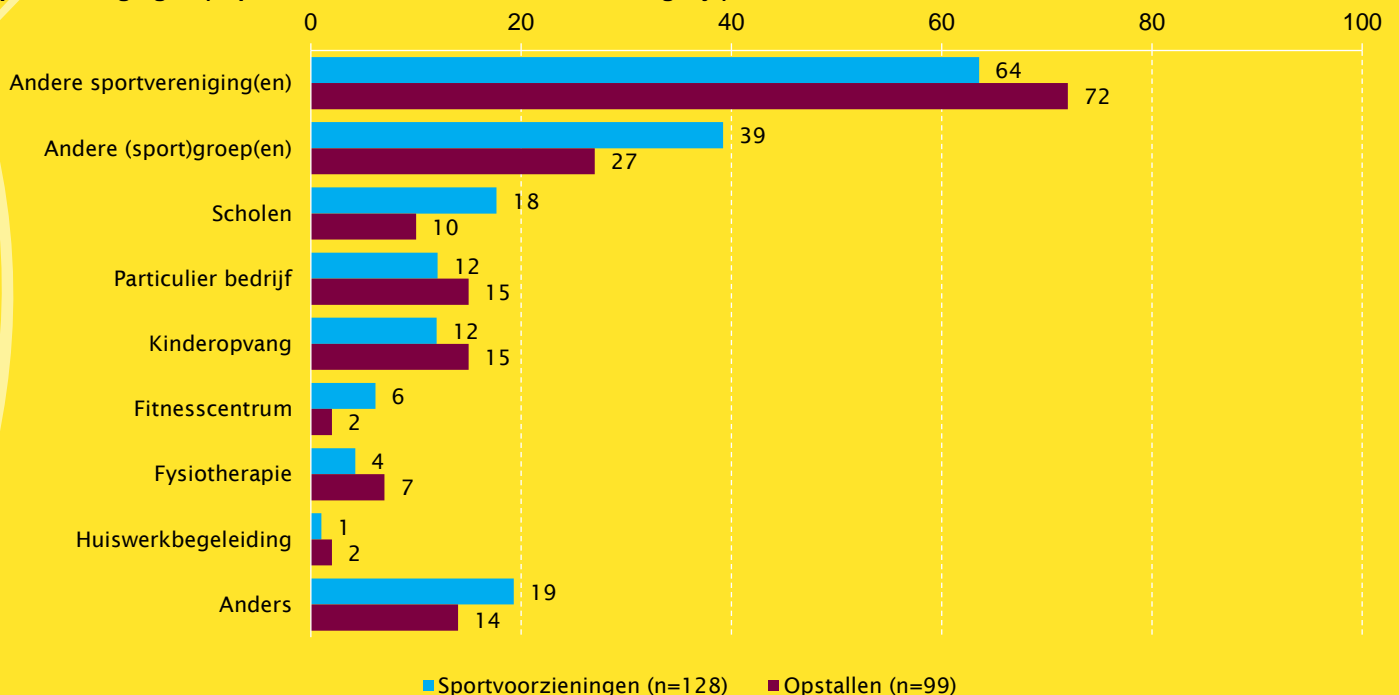
Medegebruik sportparken

Bijna twee derde van de sportverenigingen die gebruik maken van een sportpark geven aan dat zij niet de enige partij zijn die gebruikmaken van de desbetreffende sportvoorzieningen (63%, niet in figuur).

Deze sportvoorzieningen worden voornamelijk door andere sportverenigingen (64%, figuur 4) en sportgroepen (39%) gebruikt. Een kleiner aantal sportvoorzieningen wordt onder andere ook gebruikt door scholen (18%), particuliere bedrijven (12%) en kinderopvang (12%).

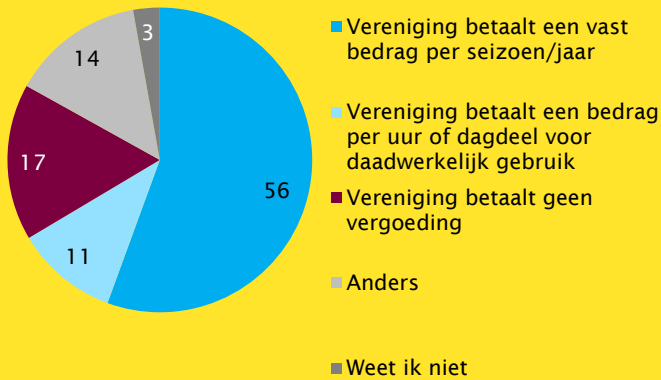
Ook bij de opstellen op de sportparken is in de meeste gevallen sprake van medegebruik. De helft van de verenigingen geeft aan dat zij niet de enige gebruiker van de opstellen bij de sportvoorziening zijn, maar dat andere partijen hiervan ook in zekere mate gebruik maken (tegen betaling). De opstellen worden vaker met andere

Figuur 4 – Medegebruikers van buitensportvoorzieningen en de nabijgelegen opstallen in 2020, aangegeven door sportverenigingen (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/verenigingsmonitor, februari 2020.

Figuur 5 – Exploitatiemodel van sportparken, aangegeven door verenigingen (in procenten, n=201)

Bron: Mulier Instituut/verenigingsmonitor, februari 2020.

sportverenigingen gedeeld dan dat sportvoorzieningen met andere sportverenigingen gedeeld worden (72%, figuur 4).

Het is niet bekend in welke mate medegebruik van de sportvoorzieningen of de opstallen wordt gerealiseerd, dit kan zowel wekelijks als één keer per jaar zijn.

Tariefstelsel sportparken

Verondersteld wordt dat exploitatiemodellen van invloed kunnen zijn op de mate van medegebruik van sportparken. Een flexibel exploitatiemodel is bij (gemeentelijke) binnensportaccommodaties de norm; gebruikers betalen per uur. Gebruikers kunnen wel op vaste dagen en tijden gebruikmaken van de accommodatie, maar buiten dit gebruik door de vaste gebruikers is de accommodatie beschikbaar voor gebruik door andere partijen.

Buitensportverenigingen betalen daarentegen in de meeste gevallen een seizoens-/jaartarief voor het gebruik van (de sportvoorzieningen op) een sportpark (56%, figuur 5). Zij krijgen hiermee in zekere mate autonomie over de voorziening, waardoor de exploitant (gemeente) minder kan sturen op intensief gebruik van het sportpark. Slechts 11 procent van de buitensportverenigingen geeft aan te maken te hebben met een flexibel exploitatiemodel.

Beschouwing

Het concept open sportaccommodaties heeft de laatste jaren veel aan (beleidsmatige) aandacht gewonnen. Op het moment lijkt het aantal sportparken dat vrij toegankelijk is, beperkt te zijn. In vier op de tien gemeenten zijn alle sportparken omheind, en dus niet ruimtelijk geïntegreerd in de omgeving. Wel lijkt een trend gaande te zijn; vier op de tien gemeenten zijn van plan om bij (meer) sportparken de hekken te verwijderen, en deze open te stellen voor algemeen gebruik.

Op veel sportparken is in zekere mate sprake van gedeeld gebruik; zes op de tien buitensportverenigingen geven aan dat het sportpark waar zij op actief zijn, ook wordt gebruikt door andere partijen, veelal sportverenigingen. Verdere registraties moeten aantonen in hoeverre sprake is van structureel medegebruik, bijvoorbeeld wekelijks medegebruik door een andere sportvereniging, of dat het huidige medegebruik alleen incidenteel gebruik betreft, bijvoorbeeld sportdagen in de zomer of kinderfeestjes op zondag.

Rondom het openstellen van sportparken heersen nog veel vraagtekens. Verder onderzoek moet de voor- en nadelen die kleven aan het openstellen van sportparken in beeld brengen, en welke rol exploitatiemodellen spelen in de mate van medegebruik van sportparken en de bezettingsgraden hiervan.

Verantwoording

De cijfers in dit factsheet zijn gebaseerd op de resultaten uit het gemeentepanel van de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG-panel) en het verenigingspanel van het Mulier Instituut. De verzamelde data van het VSG-panel zijn gewogen naar stedelijkheid en vormen een goede afspiegeling van de Nederlandse gemeenten. Door de samenstelling van het verenigingspanel en de weging van de respons, zijn de uitkomsten van het panel representatief voor de sportverenigingen in Nederland.